

294

USTAWA

z dnia 1 lipca 1949 r.

o obowiązku uczestniczenia w obrocie bezgotówkowym.

Art. 1. 1. Obowiązkowi uczestniczenia w obrocie bezgotówkowym podlegają:

1) a) przedsiębiorstwa państwowe, pod zarządkiem państwowym, państwowo-spółdzielcze, przedsiębiorstwa samorządowe oraz pod zarządkiem związków samorządu terytorialnego lub międzykomunalnych, spółdzielnie, centrale spółdzielni oraz centrale spółdzielczo-państwowe, spółki prawa handlowego z udziałem Państwa, związków samorządu terytorialnego, osób prawa publicznego, spółdzielni, central spółdzielni i central spółdzielczo-państwowych, przedsiębiorstwa będące własnością lub pod zarządkiem instytucyj, osób prawnych, związków, stowarzyszeń i zrzeszeń, wymienionych w punkcie niniejszym pod lit. c);

b) władze i urzędy administracji państwowej i samorządowej, instytucje oraz zakłady państwowe i samorządowe, których gospodarka finansowa jest w całości objęta budżetem państwowym lub samorządowym;

c) instytucje prawno-publiczne, banki, spółdzielnie kredytowe, instytucje ubezpieczeniowe, samodzielne fundusze jak również inne osoby prawne z wyłączeniem spółek prawa handlowego oraz związki, stowarzyszenia i zrzeszenia, nie posiadające osobowości prawnej;

2) przedsiębiorstwa, zakłady i osoby, wykonujące zajęcia zawodowe, poza wymienionymi w pkt 1, jeżeli są obowiązane do prowadzenia ksiąg handlowych bądź ksiąg uproszczonych, przewidzianych w dekreście z dnia 16 maja 1946 r. o postępowaniu podatkowym (Dz. U. R. P. z 1946 r. Nr 27, poz. 174 oraz z 1948 r. Nr 12, poz. 94 i Nr 52, poz. 413).

2. Udział w obrocie bezgotówkowym władz, urzędów, instytucyj i zakładów, wymienionych w ust. 1 pkt 1 lit. b), określają właściwe dla nich przepisy rachunkowo-kasowe.

3. Obowiązani do uczestniczenia w obrocie bezgotówkowym w myśl ust. 1 i 2 są uczestnikami obrotu bezgotówkowego w rozumieniu niniejszej ustawy.

Art. 2. 1. Uczestnicy obrotu bezgotówkowego, wymienieni w art. 1 ust. 1 pkt 1, są obowiązani:

1) do posiadania rachunku oraz ześrodkowania wszystkich obrotów w jednym z banków lub w jednej ze spółdzielni kredytowych, które określi Minister Skarbu w drodze zarządzenia, ogłoszonego w Monitorze Polskim;

2) do regulowania rozrachunków pieniężnych w drodze przelewów bankowych lub czekami rozrachunkowymi;

3) do lokowania w banku, bądź spółdzielni kredytowej, w której posiadają rachunek (art. 2 ust. 1 pkt 1 lub art. 5), zasobów gotówkowych, przewyższających górną granicę pegołowia kasowego.

2. Przepisy ust. 1 pkt 1 i 3 nie dotyczą banków i spółdzielni kredytowych. Obowiązki ich w zakresie ześrodkowania obrotów pieniężnych oraz lokowania zasobów gotówkowych określi Minister Skarbu w drodze zarządzenia.

3. Minister Skarbu określi w drodze rozporządzenia wydanego w porozumieniu z Przewodniczącym Pań-

stwowej Komisji Planowania Gospodarczego, górną granicę pogotowia kasowego.

Art. 3. Uczestnicy obrotu bezgotówkowego, wymienieni w art. 1 ust. 1 pkt 2, są obowiązani:

1) do posiadania rachunku oraz ześrodkowania wszystkich obrotów, związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa lub zakładu albo wykonywaniem zajęcia zawodowego, w jednym z banków bądź w jednej ze spółdzielni kredytowych, które określi Minister Skarbu w drodze zarządzenia, ogłoszonego w Monitorze Polskim;

2) do regulowania rozrachunków pieniężnych wynikłych z obrotów, związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa lub zakładu bądź wykonywaniem zajęcia zawodowego, z uczestnikami obrotu bezgotówkowego w drodze przelewów bankowych lub czekami rozrachunkowymi;

3) do lokowania na żądanie banku bądź spółdzielni kredytowej, w których korzystają z kredytu (art. 5), zasobów gotówkowych przekraczających górną granicę pogotowia kasowego (art. 2 ust. 3).

Art. 4. Regulowanie rozrachunków pieniężnych w rozumieniu niniejszej ustawy obejmuje zarówno dokonywanie wypłat jak i przyjmowanie wpłat.

Art. 5. Uczestnicy obrotu bezgotówkowego, korzystający z kredytu w banku lub spółdzielni kredytowej bądź kontrolowani przez te instytucje, mogą posiadać rachunki tylko w instytucji, udzielającej kredytu lub sprawującej kontrolę; chyba że ze względów gospodarczo uzasadnionych instytucja ta wyrazi zgodę na prowadzenie rachunku w innym banku lub spółdzielni kredytowej.

Art. 6. 1. Uczestnicy obrotu bezgotówkowego mogą posiadać pomocniczy rachunek w Powszechnej Kasie Oszczędności.

2. Powszechna Kasa Oszczędności może dokonywać przelewów i wypłat z rachunku pomocniczego tylko za zgodą banku lub spółdzielni kredytowej, w której uczestnik obrotu bezgotówkowego posiada rachunek.

3. Nadwyżki ponad sumę, potrzebną do dokonania koniecznych przelewów i wypłat, winny być codziennie przelewane przez Powszechną Kasę Oszczędności do właściwego banku lub spółdzielni kredytowej na rachunek uczestnika obrotu bezgotówkowego.

4. Przepisy niniejszego artykułu nie dotyczą przypadku, gdy uczestnik obrotu bezgotówkowego posiada rachunek (art. 2 ust. 1 pkt 1, art. 3 pkt 1) tylko w Powszechnej Kasie Oszczędności.

5. Do czasu rozpoczęcia działalności przez Powszechną Kasę Oszczędności przepisy niniejszego artykułu obowiązują Poczтовую Kasę Oszczędności.

Art. 7. 1. Uczestnicy obrotu bezgotówkowego, posiadający oddziały swych przedsiębiorstw w różnych miejscowościach, mogą dla każdego z tych oddziałów posiadać osobne rachunki we właściwych terenowo oddziałach banków, w których posiadają rachunki centralne ich przedsiębiorstw (art. 2 ust. 1 pkt 1, art. 3 pkt 1 lub art. 5).

2. Jeżeli w siedzibie oddziału przedsiębiorstwa nie ma oddziału banku, w którym centrala przedsiębiorstwa posiada rachunek, oddział przedsiębiorstwa może posiadać rachunek w innym banku, wskazanym przez centralę przedsiębiorstwa w porozumieniu z bankiem, prowadzącym jej rachunek.

Art. 8. 1. Uczestnicy obrotu bezgotówkowego, wymienieni w art. 1 ust. 1 pkt 1, zwolnieni są od obowiązków wynikających z art. 2 ust. 1 pkt 2 w przypadkach:

1) drobnych wpłat i wypłat gotówkowych;

2) wypłaty wszelkiego rodzaju wynagrodzeń za pracę; nie dotyczy to przypadków, gdy osoba wykonująca pracę jest uczestnikiem obrotu bezgotówkowego;

3) zakupu wytworów gospodarstwa rolnego, hodowlanego bądź rybnego, dokonywanego bezpośrednio u producentów, nie będących uczestnikami obrotu bezgotówkowego;

4) wypłaty należności za usługi połączone ze świadczeniem rzeczy ze strony rzemieślników, nie będących uczestnikami obrotu bezgotówkowego;

5) przyjmowanie wpłat od osób, nie będących uczestnikami obrotu bezgotówkowego;

6) nie objętych pkt 1 — 5 za zezwoleniem banku lub spółdzielni kredytowej (art. 2 ust. 1 pkt 1 lub art. 5) w zakresie ustalonym przez Ministra Skarbu.

2. 1) Wypłaty, wymienione w ust. 1 pkt 2 — 4 i 6, nie mogą być dokonywane z wpływów gotówkowych i pogotowia kasowego uczestnika obrotu bezgotówkowego, lecz jedynie ze środków, otrzymanych na ten cel z banku bądź spółdzielni kredytowej (art. 2 ust. 1 pkt 1 lub art. 5);

2) bank lub spółdzielnia kredytowa (art. 2 ust. 1 pkt 1 lub art. 5) może zwolnić uczestnika obrotu bezgotówkowego od obowiązków, wymienionych w pkt 1, jak również może rozciągnąć przepis pkt 1 na drobne wypłaty gotówkowe (ust. 1 pkt 1).

3. Uczestnicy obrotu bezgotówkowego, wymienieni w art. 1 ust. 1 pkt 2, zwolnieni są od obowiązków, wynikających z art. 3 pkt 2, w przypadkach drobnych wpłat i wypłat gotówkowych.

4. Przedsiębiorstwa detalicznej sprzedaży, będące uczestnikami obrotu bezgotówkowego, zwolnione są od obowiązku przyjmowania w drodze bezgotówkowej należności za sprzedane towary, chyba że nabywca, będący uczestnikiem obrotu bezgotówkowego, wymienionym w art. 1 ust. 1 pkt 1, zaofiarował zapłatę w drodze zlecenia przelewu, skierowanego do banku bądź spółdzielni kredytowej lub czekiem rozrachunkowym, wystawionym na bank bądź spółdzielnię kredytową, które mają siedzibę w tej samej miejscowości, gdzie znajduje się przedsiębiorstwo detalicznej sprzedaży.

5. Minister Skarbu określi w drodze rozporządzenia, wydanego w porozumieniu z Przewodniczącym Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego, górną granicę drobnych wpłat i wypłat gotówkowych (ust. 1 pkt 1 i ust. 3).

Art. 9. Minister Skarbu władny jest zwalniać poszczególne kategorie uczestników obrotu bezgotówkowego od wszystkich lub niektórych obowiązków, wy-

kających z niniejszej ustawy, co do wszystkich lub niektórych rodzajów transakcji, w całym Państwie lub na poszczególnych jego obszarach.

Art. 10. Termin wykonania zobowiązania w obrocie bezgotówkowym uważa się za zachowany, jeżeli w ostatnim dniu tego terminu dłużnik udzielił zlecenia dokonania przelewu bądź wręczył czek rozrachunkowy.

Art. 11. 1. Banki i spółdzielnie kredytowe obowiązane są do przestrzegania, aby obroty na rachunkach uczestników obrotu bezgotówkowego odbywały się zgodnie z przepisami niniejszej ustawy oraz wydanych na jej podstawie przepisów wykonawczych.

2. Banki i spółdzielnie kredytowe (art. 2 ust. 1 pkt. 1, art. 3 pkt 1 lub art. 5) uprawnione są do przeprowadzania kontroli w przedmiocie stosowania przez uczestników obrotu bezgotówkowego przepisów niniejszej ustawy oraz przepisów wykonawczych.

3. Uczestnicy obrotu bezgotówkowego obowiązani są na żądanie banku bądź spółdzielni kredytowej (art. 2 ust. 1 pkt 1, art. 3 pkt 1 lub art. 5) do składania wyjaśnień co do wypełniania obowiązków wynikających z niniejszej ustawy oraz przedkładania niezbędnych w tym celu dowodów i dokumentów.

Art. 12. Jeżeli dokonanie przelewu (art. 2 ust. 1 pkt 2 i art. 3 pkt 2) nie nastąpiło, ponieważ dający zlecenie nie miał w banku lub spółdzielni kredytowej potrzebnego funduszu do rozporządzenia lub wskutek tego, że po daniu zlecenia rozporządził pokryciem, dający zlecenie odpowiada wobec wierzyciela za wszelką szkodę, co najmniej zaś powinien mu zapłacić odsetki w wysokości ustawowej od sumy niepokrytej. Roszczenia powyższe ulegają przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym instytucja kredytowa odmówiła wykonania zlecenia.

Art. 13. 1. Pracownik wymienionego w art. 1 ust. 1 pkt 1 uczestnika obrotu bezgotówkowego, który nie dopełnił obowiązku, przewidzianego w art. 2 — podlega karze więzienia do lat dwóch i grzywny lub jednej z tych kar.

2. Jeżeli sprawca naruszył inne przepisy niniejszej ustawy lub rozporządzeń na jej podstawie wydanych — podlega karze grzywny do 100.000 zł.

Art. 14. 1. Uczestnik obrotu bezgotówkowego, wymieniony w art. 1 ust. 1 pkt 2, oraz zarządca jego przedsiębiorstwa lub pracownik, który nie dopełnił obowiązku przewidzianego w art. 3 — podlega karze grzywny od 1.000 do 1.000.000 zł.

2. Jeżeli sprawca naruszył inne przepisy niniejszej ustawy lub rozporządzeń na jej podstawie wydanych — podlega karze grzywny do 100.000 zł.

Art. 15. Minister Skarbu może zlecić Narodowemu Bankowi Polskiemu w określonym zakresie bezpośredni nadzór nad realizowaniem i rozwijaniem obrotu bezgotówkowego.

Art. 16. 1. Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy traci moc obowiązującą dekret z dnia 3 lutego 1947 r. o obowiązku uczestniczenia w obrocie bezgotówkowym (Dz. U. R. P. Nr 16, poz. 61) w brzmieniu, ustalonym dekretem z dnia 25 października 1948 r. o podatku obrotowym (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 413).

2. Jeżeli jednak przed wejściem w życie niniejszej ustawy miały miejsce przypadki, przewidziane w art. 8 dekretu z dnia 3 lutego 1947 r. (Dz. U. R. P. Nr 16, poz. 61), zmienionym art. 33 dekretu z dnia 25 października 1948 r. (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 413) — władza podatkowa dokońuje w trybie tego dekretu wymiaru, poboru i ściągnięcia podwyżek podatku obrotowego.

Art. 17. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Skarbu.

Art. 18. Ustawa niniejsza wchodzi w życie po upływie miesiąca od dnia ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *B. Bierut*

Prezes Rady Ministrów: *J. Cyrankiewicz*

Minister Skarbu: *K. Dąbrowski*